

VICTOR SPINEI, *The Great Migrations in the East and South East of Europe from the Ninth to the Thirteenth Century*, trans. Dana Bădulescu, Cluj – Napoca, Romanian Cultural Institute & Museum of Brăila, Istros Publishing House, 2003, 546 p.

Migrațiile popoarelor constituie fenomene care pot fi încadrate între permanențele durate lungi a istoriei europene. Datorită înăuririi profunde exercitate asupra tuturor domeniilor vieții, interesul pentru studierea lor a evoluat în paralel cu extinderea orizontului teniatic rezervat reflecțiilor asupra trecutului. Chestiuni precum geneza conflictelor care au opus în timp diverse grupuri etnice sau originea simbolurilor în practicilor puterii, par astăzi imposibil de studiat în absența unor investigații privitoare la specificul raporturilor dintre lumea sedentară europeană și nomazi originari din nordul continentului sau din stepele asiatice.

Lucrarea profesorului Victor Spinei își propune să reconstituie tabloul fascinant al marilor migrații care nu marcat istoria Europei de Est și Sud-Est de-a lungul secolelor IX – XIII. Acest demers reprezintă încununarea unui proiect istoriografic inițiat în urmă cu peste două decenii. Contribuțiile care i-au fost subsumate în timp (*Realități etnice și politice în Moldova Meridională în secolele X-XIII. Români și turanici*, Iași, 1985; *Ultimele valuri migratoare de la nordul Mării Negre și al Dunării de Jos*, Iași, 1996; *Marile migrații din estul și sud-estul Europei în secolele IX-XIII*, Iași, 1999) au ipostaziat tot atâtea progrese în ceea ce privește identificarea și interpretarea izvoarelor, extinderea orizontului bibliografic în acord cu cele mai recente contribuții de profil și aprofundarea interpretărilor pe marginea unor probleme controversate. În același timp, au fost amplificate analizele menite să reconstituie modul în care neamurile asiatice au interacționat cu creștinătatea orientală.

Sumarul volumului propune examinarea grupurilor migratoare (unguri, pecenegi, uzi, cumani și mongoli) pe măsura afirmării acestora în arealul civilizației europene. La nivelul abordărilor, autorul urmărește să ofere o imagine comprehensivă în ceea ce privește numele, structura etnică, modul de trai, viața economică, organizarea social – politică, credințele și practicile religioase. Un loc aparte este rezervat evoluțiilor politice care, datorită impresiei covârșitoare pe care a produs-o la nivelul mentalului colectiv, și-au găsit o amplă reflecție în mărturiile epocii. Aici istoricul a acordat atenție deopotrivă aspectelor militare și realităților de ordin diplomatic, economic și cultural configurate în decursul

relațiilor dintre societățile nomade, caracterizate de un puternic spirit războinic, și lumea sedentară legată de cultivarea pământului. În acest sens au fost puse în evidență împrumuturile reciproce în care s-au angajat cele două lumi, imediat după faza violentă a primelor contacte. De asemenea, a fost relevat felul în care nai veniți s-au adaptat la un mediu de viață diferit, care presupunea abandonarea habitudinilor tradiționale. Concluziile acestor analize au pus în lumină efecte semnificative pe care marile migrații le-au produs la scara istoriei universale. Astfel, dincolo de modificarea configurației politico – demografice a regiunii, au survenit transformări în ceea ce privește viața economică, practicile puterii, structura socială și erecția culturală.

Datorită complexității unei astfel de întreprinderi, profesorul ieșean a optat, la nivel metodologic, pentru orientarea cercetării spre orizontul interdisciplinarității. Din acest punct de vedere, multe dintre temele tratate în cadrul volumului se situează la granița dintre istorie, antropologie, etnografie, lingvistică, demografie și geografie istorică.

În privința documentării trebuie amintite avaturile identificării și interpretării surselor, risipite în colecții, ediții critice, publicații periodice, albume sau repertoare, majoritatea dificil de accesat prin prisma limbii de redactare sau datorită diseminării în cadrul unor arhive sau biblioteci situate în locații dintre cele mai diverse. Valorificarea acestor instrumente de lucru ridică probleme legate de posibilitățile interpretării, întrucât multe dintre izvoarele narative au un caracter parțial sau reproduc incomplet evenimentele. Autorul reușește însă să surmonteze aceste dificultăți prin coroborarea unor mărturii variate, de factură narativă, lingvistică sau arheologică și prin-o largă deschidere științifică reflectată în efortul permanent vizând actualizarea reperelor bibliografice și a eșafodajului metodologic.

Prin amploarea și acuratețea investigației lucrarea întrunește deopotrivă calitățile sintezei academice și exigențele cercetării de adâncime, astfel încât este utilă atât celor care urmăresc o inițiere în domeniu, cât și specialiștilor.

BOGDAN-PETRU MALEON